

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Programy rozvoje venkova – záplatová řešení nebo první zárodky oživení ekonomiky?

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 013/14)

Zpravodaj: Tom JONES

Spoluzpravodajka: Joana AGUDO I BATALLER

Dne 22. ledna 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Programy rozvoje venkova – záplatová řešení nebo první zárodky oživení ekonomiky?

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. července 2015.

Na 510. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. září 2015 (jednání dne 17. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 192 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá trvajícím závazek EU, členských států a regionů řešit některé z výzev, jimž čelí venkovské oblasti, prostřednictvím rozsáhlého programu rozvoje venkova. Uznává úsilí, jež Komise a vládní úředníci vyvíjejí při přípravě a přijímání nového programu. Vzhledem ke skutečné krizi, v níž se nachází mnoho znevýhodněných venkovských oblastí, je však zklamán zpožděním v předložení, schválení a zahájení programu v několika státech a regionech. Doporučuje proto, aby Komise spolu se státními a regionálními orgány zadala vypracování nezávislého posouzení tohoto procesu, aby se předešlo zpoždění nového režimu v budoucnosti.

1.2. Úspěch programu rozvoje venkova závisí na účinnosti zásady partnerství. Zásadní význam má sdílení odpovědnosti za program mezi veřejnými a soukromými subjekty, sociálními partnery a nevládními organizacemi, což vyplývá z povinností stanovených ve Smlouvě a z dalších závazků. EHSV konstatuje, že během předchozích programů došlo ke zlepšení ve sdílení odpovědnosti, ale že se partnerství uvnitř EU stále ještě různí.

1.3. Úloha monitorovacích výborů musí být transparentní. Členové by měli být důrazní při zkoumání cílů a měli by mít přístup k finančním pokynům. Členství by mělo být inkluzivní a mělo by být schopné odrážet seskupení zájmů tam, kde je to náležité.

1.4. EHSV se v souladu s nařízením (EU) č. 1303/2013 a zejména jeho článkem 5 o partnerství a víceúrovňové správě domnívá, že by Komise měla sledovat, jak se toto nařízení používá při přípravě dohod o partnerství a při provádění programů, a to včetně účasti v monitorovacích výborech.

1.5. Vítá šíření programů vycházející z místních potřeb a priorit a rostoucí využití modelu komunitně vedeného místního rozvoje pro zapojení všech komunit. Měly by se šířit osvědčené postupy efektivního používání tohoto modelu.

1.6. Vzhledem k rozpočtovým omezením je potřeba, aby zbytek rozpočtu SZP hrál doplňkovou, neduplicitní úlohu. Doporučujeme, aby se maximálně využívaly vládní, soukromé a dobrovolné zdroje spolufinancování a zjednodušený postup pro žadatele. Řídící orgány by měly usnadnit přístup k politice soudržnosti a jiným evropským investičním fondům, když projekty splňují širší kritéria.

1.7. Jak již EHSV uvedl⁽¹⁾, patnáct členských států převedlo prostředky z přímých plateb do programů rozvoje venkova, zatímco v pěti dalších členských státech převody proběhly z druhého do prvního pilíře. Obě možnosti jsou oprávněné, jelikož je spolutvůrci právních předpisů povolili, avšak nemají stejnou hodnotu: cílem programů rozvoje venkova je vyrovnanější územní rozvoj v každém regionu EU. Doporučujeme provést studii soudržnosti a efektivity této flexibility, včetně jejího dopadu na hospodářskou soutěž na jednotném trhu.

1.8. Priority v oblasti výdajů se budou v jednotlivých státech a regionech značně lišit. Toto stanovisko zdůrazňuje význam udržitelného rozvoje ekonomické činnosti, životního prostředí a sociální spravedlnosti se silným důrazem na dodání hodnoty zdrojům spojeným s půdou. Doporučujeme, aby Komise provedla analýzu pokroku v plnění cílů pro výše uvedené priority v polovině období a dostávala svým současným závazkům. Orgány by měly být s to provést změny, aby nové projekty umožnily úspěšné dokončení programu, a vyvodit z toho závěry pro jakoukoli další rámcovou politiku venkova.

1.9. Existují vážné obavy, že programy rozvoje venkova nebudou schopny zlepšit územní soudržnost. Odlehlejší a hospodářsky okrajové oblasti, jak v rámci jednotlivých států a regionů, tak na jejich hranicích, nemají strukturální kapacitu, aby mohly využívat dostupné fondy a podporu. Jsou zapotřebí další cílené zdroje na delší období, včetně přeshraničního vedení, družebního partnerství, budování kapacit pro poradní struktury a inovativních úvěrů a investic pro soukromé a sociální podniky.

1.10. Uznáváme dobře zavedený model LEADER a vyzýváme sítě pro rozvoj venkova financované EK, aby dále šířily osvědčené postupy.

1.11. Jasný je v programech velký důraz na zachování pracovních míst a vytvoření nových pracovních příležitostí ve venkovských oblastech a také význam investic, výměny znalostí, školení, poradenství a užších vazeb s výzkumnými ústavy. Důležitá jsou opatření k motivaci mladých lidí k tomu, aby svoji budoucnost spojovali s venkovskými oblastmi, a opatření usnadňující integraci všech osob, jež mají zvláštní potřeby či tělesná a mentální postižení. Zásadní význam mají finanční pobídky na podporu generační obměny. Mimoto musejí venkovské školy více navazovat jak na tradiční, tak na měnící se potřeby dovedností ve svých oblastech.

1.12. Je potřeba se zabývat plánováním následnictví a doplnit příležitosti plánů rozvoje venkova pro testování obchodních modelů o vnitrostátní a regionální pravidla pro převody aktiv. Jsme zastánci mobility pracovní síly, pokud bude podpořena kvalitní odbornou přípravou a dodržováním zaměstnaneckých práv.

1.13. Mělo by se konkrétně usilovat o příspěvek žen k úspěchu programu. Hrají zásadní úlohu pro zaručení trvalé přítomnosti obyvatel ve venkovských oblastech, a to nejen co se týče diverzifikace zemědělských produktů a jejich zpracování, ale rovněž jejich přínosu k místnímu územnímu rozvoji prostřednictvím nabídky řemeslných činností a činností spojených s agroturistikou a jakožto zásadní faktor inovací.

1.14. Vítráme opatření ke zlepšení životního prostředí, jeho ekosystémů a kulturní krajiny. Podpora lokálních, přesně označených produktů, venkovského cestovního ruchu a drobných a komunitních systémů výroby energie z obnovitelných zdrojů by měla mít trvalý přínos pro ekonomiku a komunitu. K obnově venkova může dojít pouze tehdy, pokud jejím základem budou efektivní, výnosné zemědělské, lesnické a venkovské podniky. Bude zapotřebí většího úsilí o zlepšení porozumění mezi zemědělci a vlastníky lesů, kteří produkují potraviny nebo obnovitelné suroviny, environmentální statky a rekreační zboží, a spotřebiteli ze stále různorodějšího evropského obyvatelstva.

⁽¹⁾ Informační zpráva Pravidla provádění SZP, EESC-2015-01409.

1.15. Prioritou programů je řešení dopadů změny klimatu na zemědělství a lesnictví a opačně. Víáme projekty zaměřené na zachycování uhlíku, zlepšování kvality vody a půdy, snižování emisí, obohacování ekosystémů a rozvoj oběhového hospodářství. Zlepšení musejí být dlouhodobá a musejí se hodnotit vědecky v rámci několika agroenvironmentálních a dalších programů, jež budou nedílnou součástí produkce.

1.16. Boj proti sociální nespravedlnosti závisí na širších vládních a unijních fondech a politikách, včetně poskytování lepších služeb na internetu, v dopravě a ve vzdělávání.

1.17. Zásadní je obnova vesnické ekonomiky a vesnických komunit a programy rozvoje venkova by měly být rovněž testovány z hlediska začlenění všech obyvatel venkova. Zapojení občanské společnosti a podnikání mají zásadní význam pro udržitelnost venkovských oblastí.

2. Úvod

2.1. Venkovské oblasti Evropy jsou životodárnou silou všech evropských občanů, nejen těch, kteří v nich žijí a pracují. Zabezpečují potraviny, dřevo, nerostné suroviny a dodávky vody. Nachází se v nich rozmanitá přírodní stanoviště, zdroje obnovitelné energie, rekreační oblasti, historická krajina, řemesla a především tam žijí lidé s mnoha dovednostmi, kteří se vyznačují velkou kulturní rozmanitostí. Do skupiny venkovského obyvatelstva se zařazuje zhruba 115 mil. obyvatel EU (23 %).

2.2. Mezi venkovskými oblastmi však existují velké rozdíly, pokud jde o hospodářskou prosperitu a sociální soudržnost. Některé jsou bohaté a dynamické, jiné zranitelné, vyliďňující se a roztržštěné. Mnohé z nich jsou bohaté na materiální zdroje a chudé na peněžní prostředky a vyznačují se řídkým osídlením a omezeným přístupem k veřejným službám. To platí zejména pro vzdálenější a horské oblasti a pro ostrovy. Přitažlivá síla moderní ekonomické a sociální činnosti měst je neutuchající. To činí vládám potíže se zajištěním udržitelnosti venkovských komunit, zejména pokud zavádějí nevhodná urbanistická řešení. Mobilita a volný pohyb osob jsou klíčovými zásadami Evropské unie. Mají však bezděčné důsledky pro nejchudší venkovské oblasti, z nichž příliš mnoho lidí, zejména mladých, v očekávání lepších životních vyhlídek odchází a již se nevrací.

2.3. Evropa potřebuje určitou vizi, která obnoví důvěru v dobré životní podmínky na venkově, a to na základě zeleného růstu, podpory oběhového hospodářství, lepšího pochopení komunitních potřeb a inteligentnějších podpůrných služeb. Toto stanovisko se snaží řešit to, proč úspěšnost kolísá a jaké jsou vyhlídky na skutečná zlepšení během nového programu financování. Bereme si ponaučení z tří pilířů udržitelného rozvoje (hospodářská, environmentální a sociální spravedlnost)? Existuje mezi všemi zúčastněnými stranami skutečný pocit odpovědnosti a partnerství?

3. Obecné připomínky

3.1. Členské státy a regiony přijaly řadu opatření k obnovení rovnováhy v ekonomických příležitostech mezi městskými a venkovskými oblastmi a ke stabilizaci sociální soudržnosti a EU vyvíjí prostřednictvím prvního (nařízení (EU) č. 1307/2013) a druhého pilíře (nařízení (EU) č. 1305/2013) SZP, jakož i strukturálních fondů a fondů soudržnosti, neustálé úsilí o zvrácení úpadku, i když s omezenými a kolísavými úspěchy. Současná podpora rozvoje venkova ze strany EU, jež se financuje z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) zřízeného nařízením (EU) č. 1306/2013, se před převodem mezi pilíři odhaduje na 95,6 mld. EUR, což představuje 23 % rozpočtu SZP.

3.2. Programy na období 2014–2020 vychází z letitých zkušeností s tím, co funguje a co nikoliv. Komise podporuje v souvislosti s propagací osvědčených postupů a inovačních řešení Evropskou síť pro rozvoj venkova a Evropské inovační partnerství pro produktivitu a udržitelnost zemědělství (EIP-AGRI) a EHSV doporučuje, aby byla tato činnost posílena na všech úrovních. Lze se rovněž poučit z osvědčených postupů jiných poskytovatelů financování.

3.3. Ačkoliv jsou rozpočty menší než některé jiné rozpočty EU, mohou být inteligentní a navýšeny prostřednictvím spolufinancování z vládních a jiných zdrojů. Programy musí být doplňkem prvního pilíře zdrojů a v náležitém případě propojeny s dalšími zdroji financování hladkou administrativní infrastrukturou, která žadatelům umožní rychle reagovat. Poradenské agentury a orgány místního plánování musí poskytovat odborné vedení.

3.4. Složky programů jsou dostatečně pružné a lokální, aby mohly stavět na skutečných potřebách komunit. Model LEADER s místními akčními skupinami přináší společnou odpovědnost a pozitivní výsledky tam, kde jsou tyto skupiny nejúčinnější a nejspěšnější. U všech projektů a iniciativ je zásadní technická podpora pro všechny zúčastněné strany, odborné vedení a školení.

3.5. Nicméně nejznevýhodněnější oblasti mají potíže s dosahováním skutečných zlepšení na základě krátkodobých programů vzhledem k nedostatku zdrojů, špatné infrastruktuře, nezkušenému komunitnímu vedení a menšímu přístupu k jiným investicím. Pro dosažení lepší územní soudržnosti by se měla těmto oblastem věnovat větší pozornost, jako tomu bylo v rámci dřívějšího cíle 1 strukturálních programů financování/programu soudržnosti.

3.6. Komise vydala nová finanční nařízení na stávající období 2014–2020, která by měly řídicí orgány a monitorovací výbory jasně pochopit a uplatňovat, aniž by došlo ke zvýšení byrokratické zátěže pro navrhovatele projektů. V tomto ohledu předložil Evropský účetní dvůr ve svých zprávách⁽²⁾ týkajících se programového období 2007–2013 a právního rámce 2014–2020 návrhy na zajištění lepšího zhodnocení finančních prostředků.

3.7. Navzdory slibům ohledně zjednodušení došlo k závažnému zpoždění při přípravě a schvalování mnoha nových programů. To je vzhledem k hroznému stavu mnoha nejchudších venkovských oblastí a přání, aby tyto programy urychleně přispěly k řešení nízkých příjmů, nezaměstnanosti mladých lidí, špatných veřejných služeb a dopadu změny klimatu, velmi politováníhodné. V květnu 2015 zbývalo ještě schválit zhruba 57 %⁽³⁾ regionálních a státních programů, přestože se očekává, že bude možné proces dokončit do konce roku.

4. Konzultace a zapojení zúčastněných stran

4.1. EHSV zdůrazňuje význam uplatňování nařízení (EU) č. 1303/2013 Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu. Poukazuje na zvláštní význam článku 5 Partnerství a víceúrovňová správa, který stanoví, že mají být zapojeny i jiné orgány veřejné správy, hospodářství a sociální partneři a další subjekty zastupující občanskou společnost. Komise by proto měla sledovat, jak se nařízení používá při přípravě dohod o partnerství a při provádění programů, a to včetně účasti v monitorovacích výborech pro jednotlivé programy.

⁽²⁾ Zvláštní zprávy 22/2014, 23/2014, 4/2015 a 5/2015.

⁽³⁾ Evropská komise – tisková zpráva ze dne 26. května 2015, Přijetí dalších 24 programů rozvoje venkova na podporu zemědělství EU a naší krajiny.

4.2. Toto stanovisko se zabývá mírou zapojení během přípravy programů rozvoje venkova, nicméně jeho závěry jsou omezeny nedostatkem schválených programů a jejich malým územním záběrem. Proběhla tři slyšení⁽⁴⁾ a v širším rozsahu byl rozeslán dotazník. Z prvních reakcí byl patrný územně proměnlivý, ale lepší a vyspělejší proces spolupráce mezi vládami a nevládními organizacemi než u předchozích programů. Mělo by však být vyvinuto větší úsilí o šíření osvědčených postupů zapojení, včetně většího využívání komunikačních technologií pro stálý dialog. Dialog se v jednotlivých státech a regionech značně liší. Dohody o partnerství mohou být symbolické, metoda komunitně vedeného místního rozvoje se používá pouze v některých oblastech a skutečná, inkluzivní konzultace končí spíše na začátku procesu než na jeho konci⁽⁵⁾. K dispozici jsou příklady osvědčených postupů, často tam, kde podobná angažovanost vedla k lepším výsledkům prostřednictvím jiných iniciativ⁽⁶⁾.

4.3. Vlády samy o sobě nemohou zajistit skutečnou změnu nutnou k oživení venkovských oblastí. Mohou poskytnout legislativní a plánovací rámec, demokratickou zodpovědnost, lepší veřejné služby a být katalyzátorem financování. Konkrétní přínos však pro lidi a životní prostředí mají především soukromé podniky, kvalifikovaní zaměstnanci a sociální a komunitní podniky. Aby byli lidé ochotni investovat čas a prostředky, musí mít jistotu, že lze dosáhnout společné vize pro lepší budoucnost venkova, jíž nebudou bránit zdlouhavé postupy podávání žádostí.

4.4. Aby mohli být hospodářští a sociální partneři úspěšní, potřebují prostředky na soustavnou spolupráci se svými členy a vládami. Vzhledem k tomu, že se plány liší a vyvíjejí, musí existovat větší smysl pro sdílenou odpovědnost za politiku a její provádění. Monitorovací výbory musí mít širokou členskou základnu, která bude informována a bude schopna účinného prověřování. EHSV je odhodlán usnadnit rozvoj lepších modelů partnerství s civilními a sociálními partnery⁽⁷⁾.

5. Záplatová řešení nebo první zárodky oživení ekonomiky?

5.1. Naše slyšení⁽⁸⁾ v Bruselu a v severním Walesu potvrdila, že programy zahrnovaly cíle pro výstupy. Komise, monitorovací výbory a zúčastněné strany by je měly pravidelně hodnotit z hlediska skutečného pokroku a zhodnocení finančních prostředků. Měla by se rovněž provést studie toho, zda byl převod finančních prostředků mezi pilíři účelný, nebo přispěl k rozsáhlejšímu zeměpisnému narušení nebo narušení hospodářské soutěže.

5.2. Byla stanovena testovací témata udržitelného rozvoje: podnikání a zaměstnanost, životní prostředí a sociální začlenění.

Podnikání a zaměstnanost

5.3. Ačkoli rozpočet SZP neustále klesá, dodatečné požadavky na soulad, které stanovuje Komise pro platby prováděné v rámci prvního pilíře, rostou. Proto je nezbytně nutné, aby programy rozvoje venkova podporovaly investice do konkurenceschopného zemědělství a lesnictví, a to i prostřednictvím produktů s větší přidanou hodnotou, lepšího uvádění produktů na trh, posílení krátkých dodavatelských řetězců, značek výrobků a výměny znalostí. Vysoké školy musí hrát ve svých regionech významnou úlohu a musí podporovat nejvíce znevýhodněné regiony prostřednictvím partnerství a odborného vedení. Měly by spolupracovat s existujícími subjekty poskytujícími poradenství pro zemědělce a venkovské

⁽⁴⁾ 13. dubna v Bruselu, 21. května v Bangoru (severní Wales) a 9. června 2015 v Helsinkách.

⁽⁵⁾ Stanovisko *Hodnocení konzultací Evropské komise se zúčastněnými stranami* (Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 57).

⁽⁶⁾ Ve Walesu konzultační procesy vyzrávají, což je důsledkem ústavního závazku v zákonu vlády o převádění pravomocí, který podporuje udržitelný rozvoj a funguje v partnerství s dobrovolným sektorem.

⁽⁷⁾ Článek 11 Lisabonské smlouvy a sociální platforma prohlášení z Rigy (březen 2015).

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou č. 4.

oblasti při čerpání prostředků EU určených na výzkum za účelem řešení konkrétních místních potřeb. Programy rozvoje venkova by měly být mostem mezi žadateli a Evropským investičním fondem a programem Horizont 2020 a usnadňovat aplikaci vědeckých poznatků v zemědělství nebo na venkově. Přestože školy nejsou z programů rozvoje venkova přímo financovány, hrají jasně svoji úlohu, zvláště ve venkovských oblastech, jelikož mohou pomoci řešit příslušné potřeby budoucích generací v oblasti podnikání. Dny otevřených dveří v zemědělských podnicích, stáže a učňovská příprava financované z jiných režimů financování jsou klíčové pro inspiraci dobře vyškolené pracovní síly⁽⁹⁾. Školení, formální a neformální vzdělávání musí být tam, kde je to možné, odborné, spojené s podnikáním a lokální⁽¹⁰⁾.

5.4. Zemědělství a lesnictví se vyvíjejí v dynamickém hospodářském prostředí, jež charakterizuje globalizace, rychlý technologický pokrok a rostoucí společenské požadavky. Zásadním faktorem zachování účinnosti a konkurenceschopnosti zemědělců a vlastníků lesů jsou inovace. Nově vytvořené partnerství EIP-AGRI je cenným nástrojem, který je potřeba rychle a rozsáhle zavést. Je zapotřebí zjednodušit podmínky financování, aby došlo k mobilizaci a ulehčení inovací.

5.5. Ve venkovských oblastech je potřeba napojit záruky pro mladé lidi a podobné režimy na iniciativy programů rozvoje venkova, aby byla šance na pokrok a ambice. Zásadně důležitá je investiční podpora a podpora odborné přípravy mladých zemědělců a nových účastníků na trhu. Nejvyšší prioritou musí být projekty na podporu a udržení mladých lidí ve venkovských oblastech. Mladí lidé by měli být pobízeni k tomu, aby se aktivně podíleli na opatřeních k vlastní podpoře. Venkovské oblasti potřebují lepší rámec kontinuálního plánování⁽¹¹⁾, který bude z právního hlediska spravedlivý, přístupný a bude stimulovat mezigenerační přenos, který bude dlouhodobě fungovat z hlediska spojování mládeže se zkušenostmi.

5.6. Úloha žen v zemědělství je plně uznána. Jejich příspěvek k formování a provádění projektů rozvoje venkova je neocenitelný a jak ukazuje příklad Finska, cílená poradenská podpora vede k uvolnění podnikatelského potenciálu⁽¹²⁾.

5.7. Podporu si zaslouhuje venkovský cestovní ruch, řemesla a posílení iniciativ v oblasti rekreace a dobrého zdravotního stavu, stejně jako propagační činnost v rámci festivalů a přehlídek, jako jsou Royal Welsh a zelený týden v Berlíně. Nová angažovanost měst a venkova v měnící se pluralitní Evropě je nutností pro venkovské podniky a spotřebitele, jakož i pro lepší přístup k širokopásmovým internetovým službám. Vytvoření regionálních hodnotových řetězců poskytuje velkou příležitost pro řemesla, zemědělství, cestovní ruch, obchod a venkovské oblasti⁽¹³⁾. EHSV podporuje navržený Evropský fond pro strategické investice (EFSI) a jeho oddanost podpoře venkovských projektů.

Životní prostředí

5.8. Dopad změny klimatu na zemědělství a lesnictví byl zkoumán v rámci jednoho stanoviska⁽¹⁴⁾. Jedním ze způsobů, jak zvýšit produkci při současném využívání menšího množství zdrojů a zlepšení odolnosti vůči změně klimatu, je podpora udržitelné intenzifikace zemědělství a lesnictví. V moderním využívání půdy se prosazuje příprava iniciativ v oblasti zmírňování s cílem bojovat proti změně klimatu a zvýšit biologickou rozmanitost, zejména prostřednictvím

⁽⁹⁾ Waleská zemědělská akademie je dobrým příkladem školení ve vedení.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko *Odborný rozvoj a příprava ve venkovských oblastech* (NAT/650) (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

⁽¹¹⁾ Malcolm Thomas – posudek (Wales).

⁽¹²⁾ Stanovisko *Úloha žen jako hybatelek modelu rozvoje a inovací v zemědělství a ve venkovských oblastech* (Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 29).

⁽¹³⁾ Stanovisko *Zemědělství a řemeslná výroba* (Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 35).

⁽¹⁴⁾ Stanovisko *Důsledky politiky v oblasti klimatu a energetiky pro zemědělství a lesnictví* (Úř. věst. C 291, 4.9.2015, s. 1).

agroenvironmentálních režimů⁽¹⁵⁾. Měla by se stimulovat recyklace a oběhové hospodářství⁽¹⁶⁾. Cenným aktivem je pro venkov energie z obnovitelných zdrojů⁽¹⁷⁾, které při rozumném využívání bude stále více přispívat hospodářsky, sociálně a environmentálně. Existují skutečné možnosti komunitního vlastnictví a investic, pokud by mohlo být technologicky zlepšeno skladování, logistika a infrastruktura.

5.9. EHSV zdůrazňuje význam agroenvironmentálních opatření souvisejících s klimatem, která doplňují ekologizaci v rámci prvního pilíře. Zaměření podpory na konkrétní kritéria, jako je půda ohrožená erozí, spojování půdních stanovišť, zadržování vody a podpora druhů vyžadujících zvláštní postupy hospodaření, je prospěšné, ovšem požadavky na soulad se nesmí stát dodatečnou zátěží. Pro měření pokroku je nutný přesný vědecký základ a pro konkrétní zlepšení zase pochopení dlouhodobějšího horizontu⁽¹⁸⁾.

5.10. Krajina venkovských oblastí Evropy je především výsledkem lidské činnosti, byla formována generacemi činnosti spojené s hledáním pracovních míst v produkci potravin, dřeva a přístřeší. Evropští občané oceňují její rozmanitost. Programy rozvoje venkova jsou důležité při zajištění udržitelnosti této kulturní krajiny pomocí předávání znalostí a transparentního financování venkovských činností, které k této cenné mozaice přispívají.

Sociální začleňování

5.11. Nespravedlnost ve venkovském prostředí je obtížně definovatelná a řešitelná. Jak bylo uvedeno dříve, jedná se o rozptýlené osídlení, nízký počet obyvatel, věkovou nevyváženost, nedostatečné veřejné dopravní služby, zdravotnické a sociální služby. Jedná se o nízký příjem, izolovanost a špatnou kvalitu bydlení a technických služeb. V některých oblastech existuje zvláštní problém špatného zacházení s pracovníky, zejména migranty⁽¹⁹⁾, a jejich vykořisťování, což vyžaduje větší úsilí s cílem napomoci jim začlenit se a umožnit jim přístup k náležité odborné přípravě.

5.12. Článek 39 SFEU stanoví jako jeden z nejdůležitějších cílů SZP zajistit odpovídající životní úroveň zemědělského obyvatelstva zvýšením produktivity, podporou technického pokroku a zajištěním racionálního rozvoje zemědělské výroby a optimálního využití výrobních činitelů. SFEU stanoví, aby se při tvorbě SZP přihlíželo ke zvláštním rysům zemědělské činnosti, jež vyplývají ze sociální struktury v zemědělství a ze strukturálních a přírodních rozdílů mezi různými zemědělskými oblastmi.

5.13. Programy rozvoje venkova pomáhají vytvářet a upevňovat přímá a nepřímá pracovní místa jak v zemědělství, tak v zemědělsko-potravinářském průmyslu a přispívají také v menší míře k diverzifikaci ekonomických činností ve venkovských oblastech. Programy regionálního rozvoje však mohou reálně přispět k řešení strukturálních problémů a nedostatků v oblasti veřejných služeb ve venkovských oblastech pouze omezeně.

⁽¹⁵⁾ Glastir (Wales), Stewardship (Anglie), Glas (Irsko), Kulep (Bavorsko).

⁽¹⁶⁾ Stanoviska *Zelené hospodářství* (Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99) a *Podpora tvorivosti, podnikání a mobility ve vzdělávání a odborné přípravě* (Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 20).

⁽¹⁷⁾ Studie EHSV o úloze občanské společnosti v provádění směrnice EU o energii z obnovitelných zdrojů – závěrečná zpráva EESC-2014-04780.

⁽¹⁸⁾ Viz důkazy z univerzity v Bangoru – slyšení v Bangoru dne 21.5.2015.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko *Přehraniční pracovní síla v zemědělství* (Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 19).

5.14. Jsou zapotřebí jiné vládní rozpočty a politiky, které vyhovují venkovu nebo, ještě lépe, jsou speciálně konstruované pro venkovskou problematiku, včetně projektů pro komunitní dopravu, energetickou účinnost v domácnostech a příležitosti k rekvalifikaci pro stimulaci inovací. Nicméně programy rozvoje venkova by měly být rovněž posuzovány z hlediska jejich přínosu pro sociální spravedlnost, a to pomocí ukazatelů stanovených v právních předpisech EU a dalších ukazatelů, které by měly být zahrnuty za účelem účinnějšího hodnocení, jako jsou například ty na stimulaci sociálních podniků a projektů sociálního zemědělství, jež se zabývají zdravotním postižením, vytvářením pracovních míst a využívají nepotřebnou zemědělskou půdu a nepotřebné budovy. Je třeba vyvinout daleko větší úsilí o podporu a stimulaci začlenění zdravotně postižených venkovských obyvatel, aby mohli být aktivnější ve svých komunitách.

5.15. Základními centry komunitní solidarity jsou vesnice. Klíčovou prioritou upevnění komunit by měla být obnova vesnic prostřednictvím stimulace malých podniků a sociálních podniků a s podporou dobročinnosti a dobrovolné činnosti ⁽²⁰⁾. Názorně to dokazuje příklad Finska, prioritou to je např. v programu rozvoje venkova Walesu ⁽²¹⁾.

V Bruselu dne 17. září 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Wales Council for Voluntary Action – Active Inclusion Fund and Village SOS – Big Lottery – Wales, WCVA.

⁽²¹⁾ Waleský program rozvoje venkova (MO 7).